

31. Елистратов А.И. Очерк административного права / А.И. Елистратов. – М., 1922. – С. 37-46.
32. Ямпольская Ц.А. Органы советского государственного управления в современный период / Отв. ред. В.Ф. Коток; Академия наук СССР. Институт права. – М.: Изд-во АН СССР, 1954. – 227 с.

УДК 342:35 (477)

ФУНКЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Меліхова О.Ю., ст.викладач

Запорізький національний університет

Проведено аналіз функцій як елемента адміністративно-правового механізму управління у сфері юридичної науки в Україні, а також здійснено їх класифікацію.

Ключові слова: механізм, суб'єкт, управління, функції, юридична наука.

Мелихова О.Ю. ФУНКЦИИ КАК ЭЛЕМЕНТ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ В СФЕРЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ НАУКИ В УКРАИНЕ / Запорожский национальный университет, Украина

Проведен анализ функций как элемента административно-правового механизма управления в сфере юридической науки в Украине, а также осуществлена их классификация.

Ключевые слова: механизм, субъект, управление, функции, юридическая наука.

Melikhova O.Y. / Zaporizhzhya national university, Ukraine

Key words: law science, management, mechanism, functions, subject.

Важливим елементом адміністративно-правового механізму управління є функції, адже ефективність будь-якої управлінської діяльності значною мірою визначається ступенем усвідомлення функцій управління та рівнем їх виконання. Функції управління у сфері юридичної науки є основними напрямками діяльності суб'єктів управління щодо виконання визначених або покладених на них завдань у відповідній сфері. Варто зазначити, що і сама сфера управління зумовлює особливість прояву змісту функцій, а також впливає на решту елементів адміністративно-правового механізму управління юридичною наукою. Таким чином, дослідження функцій управління у сфері юридичної науки, визначення їх потенціалу дозволить оптимізувати процес управління у відповідній сфері, а також сприятиме розвитку юридичної науки в Україні та її інтеграції з правотворчістю і юридичною практикою.

Дослідженню функцій управління у вітчизняній адміністративно-правовій науці та науці державного управління приділено достатньо уваги як з точки зору їх характеристики, так і переліку та класифікації. На доктринальному рівні відповідному питанню приділено увагу в працях В. Авер'янова, Г. Атаманчука, Д. Бахраха, Ю. Битяка, С. Ківалова, Т. Коломоєць, Л. Ковалю, В. Колпакова, В. Малиновського, Р. Мухаєва, С. Стеценка, В. Столбового, В. Уколова і ряду інших вчених. Однак варто зазначити, що в межах адміністративно-правової науки відсутня класифікація функцій управління саме у сфері юридичної науки в Україні, із врахуванням специфіки їх прояву.

Мета даного дослідження полягає в тому, щоб на підставі опрацювання різноманітних наукових, навчальних та публіцистичних джерел визначити функції управління у сфері юридичної науки в Україні, здійснити їх класифікаційний розподіл та надати їх адміністративно-правову характеристику.

Аналіз наукових праць дає змогу простежити різноманітність поглядів учених щодо класифікації функцій управління, насамперед, функцій державного управління (хоча варто зауважити, що саме державне управління займає центральне місце та відіграє найважливішу роль серед інших видів управління взагалі). Так, В. Уколов виділяє загальні функції (планування, організація, регулювання, мотивація, облік, контроль), специфічні (управління кадрами, матеріальне забезпечення, фінансування тощо), спеціалізовані – функції з управління конкретними процесами виробничо-господарської діяльності (таким чином дана класифікація розрахована переважно на функції апарату управління підприємством) [1, 108]. У свою чергу В. Граждан виділяє три основні групи функцій управління, а саме: інформаційні функції (пізнавально-аналітична, оціночно-експертна, прогностно-цільова, морально-правова, документально-архівна), організаційні функції (макроструктурного забезпечення, корпоративно-технічного забезпечення, комп'ютерно-комунікаційного забезпечення), технологічні функції (підготовка управлінських рішень, прийняття управлінських рішень, виконання управлінських рішень) [2, 140].

Д. Бахрах поділяє функції управління за наступними критеріями: а) за змістом: організація системи (планування, нормативне регулювання), забезпечення системи (кадрове забезпечення, фінансування), оперативне керівництво, підсумкові функції (облік, контроль); б) залежно від рівня здійснення функцій: централізовані, децентралізовані; в) за характером впливу на об'єкт: функції загального керування (прогнозування, нормативне регулювання, методичне керівництво, контроль); функції управління (кадрове забезпечення, фінансування, облік тощо). Крім того, усі функції управління він поділяє на загальні та спеціальні [3, 64-67]. Р. Мухаєв функції державного управління умовно поділяє на політичні функції та адміністративні функції (тобто функції органів державного управління, серед яких базисними є виконання рішень, регулювання, обслуговування, ліцензування, збір інформації та експертиза [4, 121]. Аналогічна класифікація була запропонована І. Василенко [5, 119]. Т. Грицюк пропонує розподіл функцій управління на три групи: а) основні функції соціального управління (планування, організація, контроль та облік, регулювання та координація); б) загальні функції державного та муніципального управління; в) конкретні функції, за допомогою яких здійснюється управління певними сферами суспільного життя [6, 122].

В адміністративно-правовій науці також достатньо уваги приділялось систематизації функцій управління. Так, наприклад, авторський колектив підручника з Адміністративного права України за редакцією С. Ківалова пропонує власний варіант класифікації функцій управління – за спрямованістю і місцем впливу (соціально-організаційні), внутрішньоорганізаційні (управління всередині управлінського апарату), за змістом, характером і обсягом впливу – загальні, спеціальні і допоміжні [7, 167]. При цьому, до основних функцій управління пропонується віднести організацію, прогнозування і моделювання, планування, регулювання, координацію, контроль, до спеціальних – зумовлені суб'єктами та об'єктом управління, до допоміжних – стратегічне та поточне планування, фінансування, стимулювання, кадрове забезпечення, керування, діагностування тощо [7, 168-169]. Такої ж позиції дотримується В. Столбовий [8, 8-9]. Такого ж варіанта розподілу дотримується Ю. Пирожкова щодо сфери автомобілебудування [9, 9], Г. Пономаренко – щодо управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави [10, 12]. Дещо деталізований варіант пропонує В. Розвадовський, щоправда для транспортної системи, за ознаками: системності (зовнішні, внутрішні), об'єктивності (об'єктивні, функції конкретних виконавців), стадій процесу (вироблення і прийняття управлінського рішення, планування, організація, координація, коригування, облік і контроль), стадії інформаційного процесу (збір, обробка, аналіз інформації, обмін, прогнозування, координація, стимулювання, облік і контроль), характер завдань (загальні, спеціальні, допоміжні), структурний підхід (основні, забезпечувальні, загального керівництва) [11, 20].

Беручи за основу варіант класичного розподілу функцій управління, який підтримує більшість вітчизняних вчених-адміністративістів, а саме на: основні, спеціальні і допоміжні, можна спробувати їх проаналізувати в контексті розгляду управління у сфері юридичної науки в Україні.

Так, до основних, загальних функцій управління можна віднести:

- 1) організацію (визначення вимог щодо організаційної структури спеціалізованих вчених рад, щодо структури ВАК України, Національної академії правових наук України,

встановлення вимог до дисертаційних робіт, авторефератів, наукових статей, фундаментальних досліджень у галузі права, вимог до фахових наукових журналів тощо);

- 2) прогнозування і моделювання (обґрунтування процесів розвитку в майбутньому юридичної науки, входження вітчизняної правової науки до Європейського наукового правового простору, адаптація процедури атестації наукових кадрів вищої кваліфікації до Європейської системи, модифікаційні процеси переоформлення мережі спеціалізованих вчених рад з урахуванням новітніх вимог);
- 3) планування (плани наукових досліджень у Національній академії правових наук України, у Міністерстві освіти і науки України, вузівська наукова діяльність здійснюється згідно з планами відповідних установ, перереєстрацією спеціалізованих вчених рад, перереєстрацією фахових видань);
- 4) регулювання (регламентація нормативно-правовими актами управлінської діяльності щодо окремих аспектів управління юридичною наукою, чи щодо діяльності певних наукових установ, вищих навчальних закладів юридичного профілю, науковців тощо, характерне для всіх суб'єктів управління через реалізацію нормотворчих повноважень);
- 5) координація (узгодженість управлінських процесів, спрямованих на забезпечення розвитку юридичної науки, через мережу координаційних утворень, через координацію заходів – наприклад, координація тем дисертаційних досліджень Національною академією правових наук України щороку і випуск певних збірників);
- 6) контроль (спрямований на забезпечення законності і дисципліни у сфері юридичної науки, знаходить прояв, наприклад, у контролі з боку ВАК України за діяльністю спеціалізованих вчених рад, за діяльністю науковців, залучених до атестації наукових кадрів вищої кваліфікації тощо. Саме контроль дає можливість встановити відповідність чи невідповідність фактичного стану справ в управлінні юридичною наукою тим вимогам, які встановлені нормативно-правовими актами.

До спеціальних функцій можна віднести функції суб'єктів управління юридичною наукою в Україні. Так, наприклад, контрольна функція має певну специфіку в діяльності ВАК України та реалізується в наступних формах: отримує звіти про роботу спеціалізованих учених рад, припиняє або обмежує в установленому порядку їх діяльність; проводить експертизу дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук і атестаційних справ; позбавляє у встановленому порядку наукових і науково-педагогічних працівників наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, вченого звання старшого наукового співробітника; у межах своїх повноважень здійснює контроль за реалізацією державної політики стосовно державної таємниці; у межах повноважень здійснює контроль за реалізацією актів законодавства; у межах своїх повноважень контролює виконання власних наказів; у межах своїх повноважень здійснює контроль за збереженням державної таємниці. Крім того, ВАК України здійснює покладені на неї організаційно-регулюючі функції в наступних формах: формує у встановленому порядку мережу спеціалізованих учених рад для захисту дисертацій; формує мережу експертних рад; розробляє і затверджує вимоги до рівня наукової кваліфікації здобувачів наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, вченого звання старшого наукового співробітника; бере участь у роботі міжнародних організацій, конгресів і конференцій, проводить наради, семінари й інші заходи з питань атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації тощо.

Національна академія правових наук України у відповідності до Статуту координує, організує і проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження в галузі держави і права; проводить наукову експертизу проектів законів та інших нормативно-правових актів; здійснює підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації і підвищення їх кваліфікації тощо. Згідно зі своїм Статутом Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України координує фундаментальні наукові розробки актуальних проблем державно-правового будівництва в Україні; надає експертну та науково-консультативну допомогу органам державної влади та місцевого самоврядування; проводить наукові та науково-практичні конференції; готує наукові кадри вищої кваліфікації в сфері юридичної науки; видає юридичну літературу тощо. Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого як суб'єкт управління в сфері юридичної науки, відповідно до Статуту та згідно з Указом Президента України від 21.06.2001

року «Питання Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого», також наділена відповідними спеціальними функціями, а саме: інформаційно-консультаційне забезпечення юридичної практики; участь у науковому обговоренні та прогнозуванні розвитку правової системи та законодавства; розробка науково-методичних рекомендацій щодо здійснення нормотворчої, правозастосовчої та інших видів юридичної діяльності; перепідготовка та підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів у галузі права; забезпечення подальшого реформування системи вищої юридичної освіти і науки в Україні тощо.

Однак такий перелік не є вичерпаним й залежить від суб'єктів та від особливостей їх функціонування. Для максимально ефективної управлінської діяльності кожен із суб'єктів такої діяльності має бути наділений власними функціями, які не повинні дублюватися іншими суб'єктами управління.

До допоміжних функцій управління у сфері юридичної науки можна віднести: стратегічне і поточне планування (на рівні, наприклад, Міністерства освіти і науки України щодо розвитку взагалі вузівської юридичної науки в контексті трансформацій вищих навчальних закладів у вищі навчальні заклади-інститути, вищі навчальні заклади-наукові парки, а також щодо поточних планових заходів на найближчі періоди задля досягнення в майбутньому стратегічної мети), фінансування (виділення фінансових ресурсів з різних джерел у певних обсягах на здійснення наукових юридичних досліджень), стимулювання наукових досліджень (стипендії, гранти, премії, нагороди тощо), кадрове забезпечення (як кадрове забезпечення суб'єктів управління, так і кадрове забезпечення діяльності наукових установ, вищих навчальних закладів юридичного профілю, де здійснюються наукові дослідження тощо).

Таким чином можна зазначити, що в управлінні юридичною наукою знаходить прояв значна кількість функцій, які взаємодоповнюють одна одну. І надалі будь-якому суб'єкту управління юридичною наукою потрібно використовувати весь арсенал функцій управління задля досягнення ефективного результату розвитку юридичної науки в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Уколов В.Ф. Теория управления: учебник / В.Ф. Уколов, А.М. Масс, И.К. Быстряков. – М.: Экономика, 2003. – 576 с.
2. Граждан В.Д. Теория управления: учебное пособие / Валерий Дмитриевич Граждан. – М.: Гардарики, 2004. – 416 с.
3. Бахрах Д.Н. Основне понятия теории социального управления. Учебное пособие по спецкурсу / Демьян Николаевич Бахрах – Пермский университет, 1978. – 102 с.
4. Мухаев Р.Т. Система государственного и муниципального управления: учебник [для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Государственные и муниципальные финансы» (080504), «Юриспруденция» (030501), «Политология» (030201)] / Рашид Тазитдинович Мухаев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 575 с.
5. Василенко И.А. Государственное и муниципальное управление: учебник / Ирина Алексеевна Василенко – М.: Гардарики, 2005. – 320 с.
6. Грицюк Т.В. Система государственного и муниципального управления: учебник [для вузов] / Т.В. Грицюк – М.: Издательство РДЛ, 2005. – 592 с.
7. Административное право Украины: учебник / [Аверьянов В.Б., Додин Е.В., Пахомов И.Н. и др]; под общей ред. С.В. Кивалова. – Х.: Одиссей, 2005 – 880 с.
8. Столбовий В.М. Адміністративне право України: посібник для підготовки до іспитів / Володимир Миколайович Столбовий. – К.: КНТ, 2009. – 150 с.
9. Пирожкова Ю.В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Ю.В. Пирожкова. – Ірпінь, 2007. – 20 с.

10. Пономаренко Г.О. Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Г.О. Пономаренко. – Х., 2008. – 39 с.
11. Развадовський В.Й. Державне регулювання транспортної системи України (адміністративно-правові проблеми та шляхи їх розв'язання): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.Й. Развадовський. – Х., 2004. – 38 с.

УДК 342.97: 06.011 (477)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВНИЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Віхляєв М.Ю., аспірант

Запорізький національний університет

У цій статті здійснюється аналіз перспектив розвитку адміністративно-правового регулювання порядку створення та діяльності професійних правничих громадських організацій в Україні за допомогою розгляду законопроектів у відповідній сфері суспільних відносин та наукових підходів щодо розвитку професійного правничого самоврядування в Україні та їх відображення в перспективному законодавстві.

Ключові слова: професійні правничі громадські організації, професійне самоврядування, законопроект, фахові об'єднання.

Вихляев М.Ю. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПОРЯДКА СОЗДАНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЮРИДИЧЕСКИХ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В УКРАИНЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ / Запорожский национальный университет, Украина

В этой статье осуществляется анализ перспектив развития административно-правового регулирования порядка создания и деятельности профессиональных юридических общественных организаций в Украине с помощью рассмотрения законопроектов в соответствующей сфере общественных отношений и научных подходов к развитию профессионального юридического самоуправления в Украине и их отражения в перспективном законодательстве.

Ключевые слова: профессиональные юридические общественные организации, профессиональное самоуправление, законопроект, профессиональные объединения.

Vikhliaiev M.Y. PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE LEGAL REGULATION OF THE PROCEDURE OF THE ESTABLISHMENT AND OF ACTIVITIES OF PROFESSIONAL LAW PUBLIC ORGANIZATIONS IN UKRAINE: THE THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In this article author investigates prospects for the development of administrative legal regulation of the procedure of the establishment and of activities of professional law public organizations in Ukraine with the consideration of drafts of law in the relevant field of public relations and scientific approaches to the development of professional legal self-government in Ukraine and their reflection in the prospective legislation.

Key words: professional law public organizations, professional self-government, draft of law, professional associations.

В умовах державної політики, спрямованої на розвиток інститутів громадського суспільства в Україні, які забезпечують самоорганізацію населення, активізують діяльність громадян, яка є розумною противагою або доповненням діяльності державних органів, існує реальна потреба в реформуванні адміністративно-правового регулювання порядку створення та подальшого функціонування цих інститутів, одним із різновидів яких є професійні правничі громадські організації (далі – ППГО), які об'єднують представників правничої професії, що характеризується особливою роллю в суспільстві, спрямованої, у першу чергу, на